

پازار ایرتسی -- فی ۹ جمادی الاخر سنہ ۳۲۷ وفی ۱۵ حزیران سنہ ۳۲۵

جمعیت علمیہ اسلامیہ نیک افکاریدر

مدیر مسئول :	سر محرر :	صاحب امتیاز :
مشیت مک: تونی قلعی خلفا اسندن معمار زادہ:	فاع مجیز درسوا ملرندن	فاع مجیز درسوا ملرندن
محمد علی	مصطفی صبری	شہری احمد رامز

مندرجات

تعیین ممالک محمد علی	دین « طین » دن
عرض شکران محمد صدق	مطالعہ مصطفی صبری
ابیات	سیاست شرعیہ ابن حازم فرید
نوحات وجدان خلیل ادیب	اوتوز برمارت محمد فطین
انتقادات مصطفی صبری	کذا کوچوک حمدی
منقرضہ	دیانتک مدینہ لزوی مصطفی نقی

نسخہ سی ۱ غروشددر

آبونه اجرتی (پوستہ اجرتیہ برابر)

ممالک اجنبیہ ایچون :	استانبول ولایات ایچون :
فرانق ۱۲,۶۰	برسنہ لک ۶۰ غروش
» ۶,۳۰	القی آیفانی ۳۰ »

درج ایدلیان اوراق اعادہ اولخانز

قارئلر مزہ :

اکثر مقالاتہ ابات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلش بولندینی نظر اعتبارہ آلہرق رعایتسزلکده بولندمامسی
رجا اولنور .

در سعادت

بکر افندی مطبعہ سی - وزیرخان

وطن دوشمش فراش احتضاره
روای اولمەدن صوفیق مزاره ؟.

§

فتن کافی ، ستیز و بحث کافی
دوا بولاق کرکدر درده شافی
حلول ایتمدی دم جبر و تلافی
ایدوب رهبر وفاق وائتلافی

وطن بی چاره سن ایتمز سهك احیا
بزی تلهین ایدر حقیله دنیا

مقری کوی : ۱۰ مارت ۳۲۵

خلیل ادیب

انتقادات

ردی علی مافی القول الجید ، من الردی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی سیدنا محمد

وآله وصحبه اجمعین

مقدمه

اربابینک معلومی اولدینی اوزره « القول الجید » ،
مؤلف نامدارینک حیثیت متجیزانه سی اعتباریله زنجین
و محتشم بر عالمه آره سنده مهد آرای وجود اولان
برنجیل نجیب و نازنین نشئتمده بولندیقی قدر حد دانسته ده
بر محصول کزین اولدیغنه بناء یکریمی سنه لک عمر
مسعودانه سنده رهگذار موفقیته نثار ایدیلن هر درلو
مدایح خارجیه دن بشقه ذهنی افندی حضر تلرینک اثری
اولاق شرف اضافیلمدن بیله مستغنی بر حیات رغبت

قاتار بر جانه بیک جان آب نابی
دکر بیک جانه بر قضا نه برانی
یازقدر چکمسون آرتق عذابی
قلوبه داغزندر بو خرابی
وطن دوشمش فراش احتضاره
روای اولمەدن صوفیق مزاره ..

§

نه ایسترسهك دمام زار و ناچار
ایدركن پای استغنايه ايثار
حياتندن بو کون اولسونئی پزار ؟.
نه یز انسانئی ؟. یا برکرك خونخوار ؟.
وطن دوشمش فراش احتضاره
روای اولمەدن صوفیق مزاره ؟

§

یتر آرتق یتر بو خواب غفلت
قیام خشره می سورسون عطالت
سرپا قاپلامش ملکی سفالت
بومی افسوس معنای حجت ؟
وطن دوشمش فراش احتضاره
روای اولمەدن صوفیق مزاره ؟.

§

نه اولدق فکر ایدک نیدک ازلدن
چیک الله ایچون شخص و جدلن
تخاشی ایایک یأس و کسلدن
مقدسدر وطن هر بر املدن
وطن دوشمش فراش احتضاره
روای اولمەدن صوفیق مزاره ؟.

§

وطن خدمت دیلر کن یکدلانه
قابیلدق بر نفاقه غافلانه
نه کونلر کیدی کیتدی عاطلانه
بتون کون عبرت اولدق هپ جهانه

محافظه ایامش در که بوحقیقت هر چشم دقته قارشو
منجابر .

انحی حقیقت مذکور به مضاد و منافی دیگر بر
حقیقت الیه اولی اوزره بوکتاب ، خطیب دمشق ، سید
شریف ، فاضل سیاکونی ، و بالخاصه علامه تفتازانی ،
حتی برزده فیروز آبادی ، زحشری ، عبدالقاهر ، شیخ
رضی کی معارف اسلامیة که زیاده خزائن متروکله یله
کیمی دیکی ذواتدن بعضی یله حقنده زیاندر از قلری محتوی
اولدیفندن بو صورتله حقیق بر قوه علمیه صاحبک دهاییوک
بر طاقم قوای علمیه ی طایفی اقتدارندن محروم قالسی ،
اوقدر قدرت انجیر بسنده بو قدر جهالت — تعیر معذور
کورولسون — انسانی حیردن حیرته دوشور یبور .
ایشته القول الحیده بر ابر انتشار ایدن بومعی :

اهل دل بر بربری بیلمک انصاف دکل
طرزنده متعارف اولان تأسفله . تعجبلره اکتفا
ایدیایه جهل قدر غامضدر . چونکه عالم اسلامده
متداول اولان علومی اکلا یوبده مثلاً تفتازانی
آکلا یاماق یک متفاضدر .

اوت مسئله تفتازانی به بره بحثده اعراض ایتک
باخود دقتمزلک اسناد ایلکندن عبارت قلسه ایدی
بین العلماء کثیر الوقوع اولان امثاله الحاق ایدیلرک
اسنادات مذکورده واهی بر فکره مستند بیله اولسه
اوقدر شایان رد و تعیب کورلزدی . لکن ایش اویله
اولیوبده خدمات فاضلانسی اجماع اولی الالباب الیه
مشکور و نامی السنه قیمتشناسده کمال حرمتله مذکور
اولان بر ذلک موجودیت علمیه سی انکار واستحقار
نوعندن اولورسه بحال . انسانلردکی خصلت مروئی
اخلال ایتدیکی جهنله شرعاً مقبولیت شهادت وامشالی
امتیازات بشری بدن محرومیتله سبب اولان بعض حرکات
کبی فاعلک تمیز و محاکمه سنده عدم سلامت اولدیفنی
کوستردرک بتون معلوم سنده کندیسندن وثوق واعتمادی
ساب ایتدیر .

ایشته خاطرات اهل علمده اوکولمز . اونودلر بر ایز
براقان موادندر که «القول الحید» که عنوان انتشارنی ترین
ایدن تفریضلری ، مدیحه لری یازان افاضلی بیله بالاخره
عمیق بر کرداب ندامته القسا ایلدیکی مروی اولان بو
کتابک مؤلف محترمی . او حریری زمان سعدالدینی .
خلیب دمشق ، مطولی ، تلخیصی . حواشیسی هبسی
طوپدن پوستکورتیور . بونلرک هیچ برینه اعتمادی
اولدیفنی ، عادتارهن استفاده اولمقدن باشقه برایشه
یارامیه جقیرنی ، هله بو کتابلرک بیوک براقدار علمی به
دالات ایدیه جهلکاری علناً سویلور . [۱]

ای علامه تفتازانی : آثار نحریرانه ک منتشر
اولدیفنی اقطار عم و معرفندن کلن نجات احترامک
بخش ایلدیکی طراوتله مکمل بر حیات نیکنامی به
جلوه گاه اولان غایره کده قول اولرک چکله سون ..
تیورک برج هراته تعلیق الیه ثامن معلقات سبع عد
اولنقه لایق بولندیفنی اعلا ن ایلدیکی مطولکک اوح
رواجه طوغری بش آلتی یوز سنه ک بر مسافندن
اوزاتیلان بوانکشت استکثاری هیچ تخمین ایتدک
دکی ؟ سن بوکتابی — اوده جبر طبعته — آلتی سنه ده
وجوده کتیر مشک . [۲] نیچون اوقدر اغراضک ؟
سنک همان یالکز تلویحه کی کلامک منکر دکلش .. اما بنم
مقاصدله ، تهذیبرم ، عقائد نسفیه ، مفتاح . مختصر منتهی ،
کشاف [۳] اوزرینه شرح حرم ودها بوقدر آثاره وار

[۱] القول الحید که ۸۴ نجی صفحه سنده کی هامش مطالعه
بیورلسون .

[۲] ۶۱۰ نجی صفحه ک هامشته مراجعت .

[۳] قال علی الحادی :

لقد قلت لما ان تملکت نسخة الفاضل تفتازان من شرح کتاب
علیک سلام الله یساعدنا ندای علی الجبل من شریک الشافی
وعلی الجنای من شهید الشهاب الخفاجی بالفضل

والادب ومن شعره قوله :

اری من صدغک الموعج دالا علیها نقطة من مسک خاک
فصارت داله بالنقط ذالا فهنا انا هائم من اجل ذلک

بكشمش .. شرح وتحشية ايتشمسكنز [٢] سروطى نظام ايتشمش، هيج بر كيمسه زائد، بن لزوم عدا ايتشمش، نم كتابم التبور سنده نيز ايدى تداولدن دوشمه مش .. بيكارجه رحله تدريس اسكيتشمش .. عجبا ذهني ايتديك انارى : المشذبلى، المقتضبلر حيات سيغورطه سنده قونسىلر بو قودر يادار اوله ييله جكارمى ؟ القول الجيد ايجون عساد ايتشمش . بنم تلخيصك، سنك مطلقك جناح بقاسى التنده بارينه ييلير . بنم شخص علميى طمايناندره رغما قدر شنسان مرفت : « محمد بن عبدالرحمن بن عمر بن احمد بن محمد بن عبدالكريم بن الحسن بن على بن ابراهيم بن على بن احمد بن دلف بن ابى دلف العجلي ابوالعالي قاضى القضاة جلال الدين القزوينى الشافعى العلامة » [٣] ديرك اجدادى طابورلر سلسله نسبي صانغه اوشه نيمورلر . « وليس قولك من هذا بضأره » .

فقط نه سويله سك بوشدر . هم نه سويله ييلرز ؟ وجود من متوارى خاك اولدين ايجون سكونه محكومن . وقيله مشاهير نحاتدن ابن مالك الفيه سنك مقدمه سنى نظم وترتيب ايدر كن :

وتقتضى رضى بغير سخط فائقه الفية ابن معط ييتندن صوكره علاوه تفاخر اوله رق « فائقة منها بالف بيت » مصراعى ده سويله مش وبوكا مصرع ثانى دوشونمكده ايكن كنديسنه براويقوغلبه ايدر كن رؤياسنده ابن معطى يي كورمش . مرحوم اومصرع اش اولمق اوزره : « والحق قد يقلب الف بيت » يازسه كبر مناسب اولور ديمش . بونك اوزرينه ابن مالك ، اضطرار حجاب ايله اويقوسنده دوام ايده ميوب اوياندينى وبو ييتندن صرف نظر ايدر كن رينه :

[٢] قال المولى كاتب جللى « ولا كان هذا المتن مما يتلقى بحسن القبول اقبل عليه ممترا الافاضل والفحول واكب درسه وحفظه اولوالعقول والمنقول فصار كاصلا معطرحال تحريرات الرجال ومهبط انواع الانكار ومزدهم آراء الببال فكذبوا له ورواحل [٣] موضوعات الملوك عباره سيدر .

ايدى « ديهك اولور سكه ظاهر اولورده برائر كمال كوسترمه مشك . اما جهان سكا علامه ديمش .. نه ايميتى وار . [١] مورخ شهر ابن خلدون سنى فخر الدين رازى ونصير الدين طوسى ايله هميايه طوتارق علومده مرتبه نهايت واصل اولان نوادر دن عدايتشمش .. كاتب جللى مرحوم مظلوم ومختصر ك حقه ده : « وها اشهر شروحه (اى التلخيص) واكثرها تداولما فيها من حسن السبك واللف التعبير فانهما تحرير تحرير اى تحرير » ديمش ..

كذلك .. عقائد نسفيه اطرافى بيان ايدر كن : « ولبعض الخراسانيين وهو عبد اللطيف بن محمد بن ابى الفتح الكرمانى رسالة فى برهان المنافع لم يفرق فيها بين الملازمة العقلية وبين الملازمة العادية ونحو كلامه على هذا فضل واصل ولعل هذا الرجل ممن انكر المنطق ونادى بجعله كالسيوطى وهو يزعم انه مصيب فى تحفته مثل سعد الدين هبهات هبهات شتان بين النيل والفرات » ديمش .. لكن مع التأسف بونلر كده حكيم يوقش سن يته تشكر ايتكه بر درجه قدر تسليم اوانبورسك . يا خطيب دمشق علم وفن نامنه هيج طابخوريا . شمدى اوده بن علم بلاغته طبعه اولى اخاييله : عبدالقاهرلر ، سكا كير ، زخمشر ييلره ياريشدم .. بعض مباحثه مستقل مذهبلى تأسيس ايتدم .. بنم تلخيصى سز - سيدش ييلر . مولاخسر ولر داخل اولدينى خالد عددى قرقه بالغ اولان برهيت فاضله -

وقوله :

قالوا تبتدى وجه من احبته فى عارض بخيال وجهك فارض شمس الجبال تسخرت فى عارض دمعك دما مثل بحر فائض فاجبتهم يا قوم ان محبى ذاتية ليست تزول بعراض

وله رسالة سلفية وقلمية مذكرة فى الرهانة رافة جدا بحيث لو قدر المؤلف على الاتيان بثلث بعضها لراى نفسه من اقربان سحبان فضلا عن فاضل قناتران [١] ١١٥ نجى صحيفه سنك هامشه ده اطفاء باقيلون .

عینه دلالت ایدر حالک وقوعه مسئول طوبیاه جقدر .

کتاب ثانی

محاکم شرعیہ نک تشکیلاتی حقندہ در .

یکرمی ایکنجی ماده هرولایت ولوا وقضاده
برمحکمہ شرعیہ واردر .

یکرمی اوچنجی ماده محکمہ شرعیہ حکمه
مأمور حکام الشرعدن نائب عنوانی قالدیرلہرق قاضی
ویاحاک عنوانیلہ یاد اولہحق وکندولہ بر مقام ربہسی
ویرلہ جقدر .

یکرمی دردنجی ماده هرمحکمہ شرعیہ زنده
موظف براموال ایشام مدیری وایشام نظامنامہسی
موجبہ حقوق اینامک محافظہسی ضمنده بر قومسیون
ایله موظف برباشکاتب ودرجہ نحمدلہ کورہ کتبہ شرعیہ
و مباشر بولندیرلہ جقدر .

یکرمی بشنجی ماده درسعادده بوانان محاکم
شرعیہ خامس رابع ثالث ثانی اول قسملرندن اعتبار
ایدیلہرک علی الاسول مطلبہ جیقارلہ جقدر .

یکرمی التنجی ماده درسادات وبلاد ثلاثہ محاکم
شرعیہسی حدودلری داخلندہ اولان مسققات و مستغلات
موقوفہ متدائر دعاوینک رؤیتہ صلاحیتدار اولہ جقدر
ماعدا دعاوی و فقیہ و جهات سائرہ نک رؤیتی منحصرأ
محکمہ نقشبہ عائد اولہ جقدر .

یکرمی یدنجی ماده اصول محاکمات شرعیہ غایت
منتظم و حال زمانہ موافق بر نظامنامہ ایله تعین اولہ حق
و بونظامنامہ اعلام شرعیلرک قابل تمیز اولدینی و مدت
اعتراض و تمیزک مناسب مدته تنزیل و تحدیدی و مضارف
محاکمہ نک ظہر اعلامہ بالسطیر جانب محکمدن تصدیقہ
اکتفاو لہرق دائرہ اجراجہ تحصیل ایدناسی و احضاری
قابل اولان مدعی علیہلرک جبرأ احضاری و قابل
اولیانلرہ کوندزلیہ حک مراسلہ شرعیہ نک بر عددہ تنزیلی
و برنجی محاکمہ نک کلمبازلر ایچون امضا ایله تأجیل

و هو بسبق حائر تنضیلا

مستوجب ثنائی الجمیلا

بیتى اقامه به بخبور اولدینی محکيدر « دیسه یری واردر .
ایشته بواحوال مؤسفہ بناء :

یاراشیر دیرسه روح سعدالدین

بارک الله قول جیدنه

دیدیرر آفرین بوسحر مبین

عربک الک کریدہ سیدنه

دیهن معلم ناجی مرحوم اگر تقریضی روح سعدالدینک
القول الحیدہ قارشى آفرین و نفریندن هانکی بیتی دیمی
مناسبت آله جنتی اکلا یه حق قدر جدی برو قوف و تتبع
اوزرینه بنا ایشته ایدی شه یوق که تقریضک اوپارچه سنی
واجب الخلف بولور و بلکه سعدالدینک خاکنه حرمة -
بو حرمتہ دیگر تقریضلرک اخحابی قدر بورجلی اولمدینی
حاله - تقریض یازمقدن بوسبتون صرف نظر ایدردی .
[ماعبدی وار]

• مصطفی صبری

متفرقات

جمعیت علمیه اسلامیه نک حکام الشرع قسمی
طرفندن مبعوثان کرامه تقدیم اولتان لایحده در

[ماعبد]

یکرمی برنجی ماده ذات مشیختپنساہی ده تحت
نظارت عامہ سندہ بولتان رؤسا و صوف مأمورینک
مأموریتلریله غیر متناسب حالارینی و یاخود خلاف قانون
معاملہ به مجاسر تلرینی کورد کده و یا شکایت اولندقدہ
باتحقق تبین ایدہ جک حالہ کورہ توبیخ و تکذیر و عزل
و تبدیل کی اسبابہ اثبث ایتیوبده مسامحه و انماض